



Allmän inpasseringskontroll i kriminalvården

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2003/04:3 Allmän inpasseringskontroll i vissa kriminalvårdsanstalter och häkten samt ett antal motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att Kriminalvårdsstyrelsen ges rätt att besluta om att samtliga personer som passerar in i en viss sluten anstalt eller ett visst häkte skall kroppsvisiteras (*allmän inpasseringskontroll*). Alla som arbetar vid eller besöker anstalten eller häktet skall omfattas av kontrollen. Syftet med kontrollen skall vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas. Ett beslut om allmän inpasseringskontroll får avse högst tre månader i taget. Om det finns särskilda skäl för det får Kriminalvårdsstyrelsen i enskilda fall medge undantag från den allmänna inpasseringskontrollen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2004.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag och avslår samtliga motioner.

I ärendet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Allmän inpasseringskontroll inom kriminalvården.....	7
Inledning.....	7
Allmän inpasseringskontroll.....	8
Andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten.....	10
Reservationer.....	12
1. Inpasseringskontroll på alla anstalter, punkt 1 (m, fp).....	12
2. Tidsbegränsning, punkt 4 (m, fp).....	12
3. Andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten, punkt 6 (m, fp, kd, c).....	13
4. Besöksrum med glasruta, punkt 7 (m, fp, kd).....	13
Särskilt yttrande.....	15
Besöksrum med glasruta, punkt 7 (c)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Propositionen.....	16
Följdmotioner.....	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Inpasseringskontroll på alla anstalter

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om möjlighet till inpasseringskontroll på alla anstalter. Därmed avslår riksdagen motion 2003/04:Ju3 yrkande 4.

Reservation 1 (m, fp)

2. Undantag från inpasseringskontroll

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om att inte undanta vissa grupper från allmän inpasseringskontroll. Därmed avslår riksdagen motion 2003/04:Ju4.

3. Lagbestämmelser om inpasseringskontrollens omfattning

Riksdagen antar regeringens förslag till dels lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt såvitt avser 29 a § första stycket, dels lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. såvitt avser 11 a § första stycket. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:3 i denna del.

4. Tidsbegränsning

Riksdagen antar regeringens förslag till dels lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt såvitt avser 29 a § andra stycket, dels lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. såvitt avser 11 a § andra stycket. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:3 i denna del och avslår motion 2003/04:Ju3 yrkande 3.

Reservation 2 (m, fp)

5. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt i den mån det inte omfattas av utskottets förslag ovan och
 - b) lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. i den mån det inte omfattas av utskottets förslag ovan.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:3 i denna del.

6. Andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju2 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:Ju3 yrkande 2.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

7. Besöksrum med glastruta

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju2 yrkande 1 och 2003/04:Ju3 yrkande 1.

Reservation 4 (m, fp, kd)

Stockholm den 9 december 2003

På justitieutskottets vägnar

Susanne Eberstein

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Susanne Eberstein (s), Alice Åström (v), Margareta Sandgren (s), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Göran Norlander (s), Cecilia Magnusson (m), Joe Frans (s), Leif Björnlod (mp), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Peter Althin (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Narkotikakommissionen föreslog i januari 2001 i sitt slutbetänkande Vägvalet (SOU 2000:126) att Kriminalvårdsstyrelsen, om det behövs med hänsyn till säkerheten eller ordningen vid viss anstalt eller visst häkte, skall få besluta att samtliga besökande till anstalten, häktet eller avdelning i dessa skall kunna kroppsvisiteras. Detta skulle även gälla personal och andra som utför arbete eller uppdrag inom anstalt eller häkte (SOU 2000:126 s. 258 f.).

I propositionen Nationell narkotikahandlingsplan (prop. 2001/02:91) anförde regeringen att man då inte fann skäl att föreslå att Kriminalvårdsstyrelsen skulle få möjlighet till rutinmässiga visitationer av dem som har tillträde till anstalter och häkten (se a. prop. s. 59). En anledning var att Kriminalvårdsstyrelsen hade uppgett att visitationsfrågan var föremål för förhandlingar mellan styrelsen och personalens fackförbund, och regeringen ville inte föregripa detta arbete.

Kriminalvårdsstyrelsen begärde därefter i en skrivelse till Justitiedepartementet (Ju2003/1015/KRIM) att lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och lagen (1976:371) om behandling av häktade och anhållna m.fl. skall ändras i huvudsaklig överensstämmelse med Narkotikakommissionens förslag. Även SEKO – Facket för Service och Kommunikation – inkom med en skrivelse till departementet, i vilken man bl.a. anförde att olika regler borde gälla för personal respektive besökare (Ju2003/3216/KRIM).

Den 27 maj 2003 hölls ett kompletterande remissammanträde, vid vilket synpunkter inhämtades över ett utkast till den lagrådsremiss som föregick nu aktuell proposition (dnr Ju2003/4918/KRIM).

Lagrådet har yttrat sig över regeringens förslag. Regeringen har följt Lagrådets synpunkter.

Regeringens lagförslag återfinns i *bilaga 2*.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen hösten 2002 tillsatte en parlamentarisk utredning som skall lämna förslag till en ny kriminalvårdslag (dir. 2002:90). Utredningen, som antagit namnet Kriminalvårdskommittén, skall bl.a. överväga hur kriminalvårdens möjligheter att bedriva ett effektivt säkerhetsarbete kan förstärkas. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2004.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Utdömda påföljder skall verkställas på ett säkert och trovärdigt sätt. På senare år har emellertid säkerhetsproblemen inom kriminalvården ökat och det finns därför ett behov av att ge kriminalvården ökade möjligheter att bedriva ett

effektivt säkerhetsarbete. Mot denna bakgrund föreslås ändringar i kriminalvårdslagstiftningen som ger kriminalvården utvidgade möjligheter att kontrollera personer som har tillträde till kriminalvårdsanstalter och häkten.

Enligt förslaget ges Kriminalvårdsstyrelsen rätt att besluta om att samtliga personer som passerar in i en viss sluten anstalt eller ett visst häkte skall kroppsvisiteras (*allmän inpasseringskontroll*). Kriminalvårdspersonal och andra som av annan anledning har tillträde till anstalten eller häktet skall omfattas av kontrollen. Syftet med kontrollen skall vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas. Om det finns särskilda skäl för det skall undantag från den allmänna inpasseringskontrollen kunna medges i enskilda fall.

Vidare föreslås att Kriminalvårdsstyrelsens beslut får avse högst tre månader i taget. Beslutet om att införa allmän inpasseringskontroll får inte överklagas. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 februari 2004.

Utskottets överväganden

Allmän inpasseringskontroll inom kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om allmän inpasseringskontroll inom kriminalvården. Utskottet föreslår också att riksdagen avslår ett antal motioner om att inpasseringskontroll skall vara möjlig även på öppna anstalter, att ett beslut om kontroll inte skall vara tidsbegränsat och att vissa grupper skall undantas från kontroll. Jämför reservationerna 1 och 2.

Inledning

Huvudmålen för kriminalvården är att återfall i brott skall förebyggas samt att verkställigheten av påföljder skall vara säker och human. Att verkställigheten skall vara säker innebär att brott under verkställigheten, vare sig de riktar sig mot allmänheten, kriminalvårdens personal eller andra intagna, inte är acceptabelt. Det är dessutom en förutsättning för att arbetet med att förebygga återfall skall bli framgångsrikt att de intagna avhåller sig från kriminalitet och droger under verkställigheten.

På senare år har ordnings- och säkerhetsarbetet försvårats, bl.a. på grund av att klientelet inom kriminalvården har förändrats. Antalet livstidsdömda har ökat liksom andelen intagna som missbrukar narkotika. Enligt Kriminalvårdsstyrelsens årsredovisning för år 2002 förekommer narkotikamissbruk ofta eller så gott som dagligen vid flera av landets anstalter. Detta påverkar självfallet kriminalvårdspersonalens arbetsförhållanden, bl.a. genom att förekomsten av hot och våld har ökat (se Kriminalvårdsstyrelsens rapport Hot och våld mot personal i kriminalvården, som presenterades i december 2002).

Ett annat problem som uppmärksammats under de senaste åren är att de intagna i strid med gällande regler visat sig ha tillgång till mobiltelefoner inne i anstalt. Som exempel kan nämnas att vid anstalten Hall beslagtogs cirka 50 mobiltelefoner under perioden mars 2001 till september 2002. Även i Häktet Stockholm har mobiltelefoner vid flera tillfällen påträffats hos häktade. På senare år har det i några fall visat sig att anställda har deltagit i införseln av mobiltelefoner och andra otillåtna föremål, t.ex. droger. Mobiltelefoner som införts har bl.a. använts i samband med rymningar och fritagningar samt narkotikahandel. För att försöka komma till rätta med detta problem har regeringen genomfört vissa författningsförändringar som ger kriminalvården möjlighet att i häkten och anstalter använda utrustning som stör ut otillåten mobilkommunikation (se 14 § tredje stycket förordningen [2003:396] om elektronisk kommunikation).

Enligt utskottet är det självfallet inte acceptabelt att det i relativt stor utsträckning förekommer narkotika, vapen och mobiltelefoner i många anstalter. De otillåtna föremålen underlättar bl.a. för de intagna att planera och genomföra brottsliga aktiviteter i anstalterna och att planera brottsliga aktiviteter som genomförs utanför dessa. Även rymningar och fritagningar underlättas. Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott försvåras, och det uppstår säkerhets- och arbetsmiljöproblem för personalen. Den omständigheten att personal i vissa fall medverkat till införsel av otillåtna föremål understryker det allvarliga i situationen. De föreslagna möjligheterna till allmän inpasseringskontroll försvårar framför allt införsel av mobiltelefoner och liknande föremål. Möjligheterna att förhindra att narkotika förs in ökar också, om än inte i samma utsträckning.

Allmän inpasseringskontroll

I propositionen föreslås ändringar i kriminalvårdslagstiftningen som ger kriminalvården utökade möjligheter att kontrollera personer som har tillträde till kriminalvårdsanstalter och häkten. Det rör sig om ändringar dels i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen), dels i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

Förslaget innebär att Kriminalvårdsstyrelsen ges möjlighet att besluta att samtliga personer som passerar in i en viss sluten kriminalvårdsanstalt eller i ett visst häkte skall kroppsvisiteras (*allmän inpasseringskontroll*).

I motion Ju4 (kd) begärs undantag från allmän inpasseringskontroll för advokater, präster och läkare. Motionärerna anför att dessa yrkeskategorier har tystnadsplikt och att deras arbete skulle försvåras av ett beslut om allmän inpasseringskontroll.

Enligt propositionen skall en reglering självklart inte göras mer långtgående än vad som är nödvändigt. Samtidigt är förutsättningarna för att uppnå målet med en inpasseringskontroll större desto fler personer som omfattas av kontrollen. I detta fall går det inte att utesluta möjligheten att otillåtna föremål kan komma att föras in av olika kategorier av personer som har tillträde till kriminalvårdsanläggningarna. En allmän kontroll har enligt regeringen bättre förutsättningar att accepteras bland dem som kontrolleras, då den inte pekar ut någon speciell grupp som misstänkt för att föra in otillåtna föremål.

Den allmänna inpasseringskontrollen föreslås omfatta även kriminalvårdspersonalen. I propositionen anfördes att det visserligen inte finns något säkert underlag för att bedöma i vilken omfattning personalen bidrar till att otillåtna föremål förs in till de intagna men att det på senare tid har inträffat vissa incidenter då anställda medverkat till sådan införsel. Samtidigt innebär en allmän inpasseringskontroll ett större intrång i den personliga integriteten när den tillämpas i ett anställningsförhållande, eftersom en arbetstagare som vägrar att genomgå kontrollen riskerar att förlora sin anställning. Personalen kan också komma att utsättas för inpasseringskontroll varje dag. Vid avvägningen huruvida det intrång som kontrollen innebär är försvarligt måste hänsyn tas till sättet att utföra kontrollen. Enligt regeringen torde kontrollen i flertalet fall

kunna inskränka sig till undersökning med hjälp av en metalldetektor eller andra tekniska hjälpmedel, men det kan ibland även vara nödvändigt med mer ingående åtgärder.

Regeringen gör bedömningen att, under förutsättning att kontrollen utförs på ett sätt som är så lite integritetskränkande som möjligt, intresset av att en allmän inpasseringskontroll även inbegriper personalen är starkare än personalens integritetsintresse. Graden av integritetskränkning bör därvid kunna minskas genom att personalen själv ges inflytande över hur kontrollen skall utföras. Dessa frågor faller inom ramen för anställningsförhållandet och kan regleras genom kollektivavtal.

Utöver kriminalvårdspersonalen finns det flera andra grupper som kommer i kontakt med de intagna i sitt arbete, bl.a. de grupper som berörs i motionen (advokater, präster och läkare). Enligt regeringen bör vad som anförts om kriminalvårdspersonalen gälla även för andra grupper som har tillträde till kriminalvårdsanstalter och häkten. Vidare måste beaktas att syftet med den föreslagna kontrollen endast är att söka efter otillåtna föremål och att skriftliga meddelanden inte får granskas. Mot denna bakgrund finns det enligt regeringen ingen anledning att befara att en allmän inpasseringskontroll skulle påverka förutsättningarna för ett förtroendefullt förhållande mellan de intagna och t.ex. läkare, präster och advokater eller i övrigt hindra dessa att fullgöra sina arbetsuppgifter på ett fullgott sätt.

Utskottet anser att en allmän inpasseringskontroll, för att vara effektiv och enkel att tillämpa, bör omfatta samtliga kategorier av personer som har tillträde till en anstalt eller ett häkte. Några bärande skäl för att generellt undanta vissa grupper från sådan kontroll har inte framkommit. Utskottet vill i sammanhanget erinra om den föreslagna möjligheten för Kriminalvårdsstyrelsen att i det enskilda fallet medge undantag från kontrollen. Utskottet avstyrker motionen Ju4.

I motion Ju3 (fp) begärs en möjlighet att besluta om allmän inpasseringskontroll i alla typer av anstalter, även öppna sådana.

Placeringen av intagna på olika anstalter beror på omständigheter som är nära förbundna med de problem som den utökade kontrollen tar sikte på, främst säkerhetsrisker. Omständigheter som talar för placering i en sluten anstalt är bl.a. risk för avvikelse, risk för fortsatt brottslighet och risk för missbruk av narkotika under verkställigheten (7 § kriminalvårdslagen).

En allmän inpasseringskontroll får endast tillämpas för att upprätthålla säkerheten vid anstalten eller häktet, och syftet med kontrollen skall vara att söka efter otillåtna föremål. Dessa begränsningar innebär att kontrollen endast bör genomföras vid anstalter där det förekommer återkommande problem med otillåtna föremål, som t.ex. narkotika och mobiltelefoner.

Enligt regeringen torde det endast vara vid slutna anstalter som det finns behov av att upprätthålla en säkerhetsstandard på en sådan nivå att omfattande kontrollåtgärder är nödvändiga. Motsvarande behov kan finnas för häkten. Vidare kan det, med hänsyn till att kontrollen inte skall vara mer långtgående än vad som är nödvändigt, finnas skäl att låta kontrollen omfatta en viss av-

delning av en anstalt eller ett häkte där säkerhetsläget är särskilt alarmerande. Vad gäller anstalter framgår det av 3 § tredje stycket kriminalvårdslagen att vad som sägs om slutna anstalter också gäller slutna avdelningar på anstalter. Motsvarande bestämmelser saknas i häkteslagstiftningen. Enligt propositionen måste det ändå anses att Kriminalvårdsstyrelsen har möjlighet att besluta om inpasseringskontroll som avser enbart ett mindre område, t.ex. en avdelning, än vad som nämns i lagen, utan att detta särskilt anges i lagtexten. Detta ligger också i linje med att en kontroll inte skall vara mer långtgående än vad som är nödvändigt.

Utskottet anser att den begränsning som görs till slutna anstalter är ändamålsenlig, och utskottet avstyrker motion Ju3 i denna del.

I motion Ju3 (fp) begärs även att ett beslut om allmän inpasseringskontroll skall gälla tills vidare och inte som föreslås i propositionen endast under tre månader.

I propositionen anförts som skäl för att ett beslut om allmän inpasseringskontroll endast skall gälla en begränsad tid att det är angeläget att kontroller av detta slag inte förekommer i vidare mån än vad som är motiverat från säkerhetssynpunkt. Behovet av en allmän inpasseringskontroll bör därför kontinuerligt utvärderas. När den fastställda tiden löpt ut skall frågan om fortsatt kontroll tas upp till förnyad prövning. Det kan dock ta viss tid innan en kontroll ger effekt och innan den effekten går att konstatera, vilket talar för att omprövning inte bör ske med alltför korta tidsintervall. Regeringen anser att tre månader är en lämplig avvägning mellan behovet av att undvika onödigt utsträckta kontroller och förutsättningarna att kontrollerna skall kunna verka och leda till konstaterbara förbättringar.

Utskottet delar regeringens uppfattning och avstyrker motion Ju3 i denna del.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en allmän inpasseringskontroll.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av propositionen.

Andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår några motionsyrkanden om andra åtgärder mot droger i anstalt och häkte. Det rör sig bl.a. om besöksrum med glasruta, fler narkotikahundar och fler drogtester. Jämför reservationerna 3 och 4 samt särskilt yttrande.

I motionerna Ju2 (m) och Ju3 (fp) begärs att även andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten skall vidtas. Det rör sig om besöksrum med s.k. glasruta, fler narkotikahundar samt fler drogtester respektive utökad användning av ny teknik.

Utskottet har behandlat motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella vid ett flertal tidigare tillfällen, bl.a. nyligen i samband med behandlingen av årets budgetproposition (bet. 2003/04:JuU1 s. 92 f.). För en redogörelse för de åtgärder mot narkotika som under senare år har vidtagits inom kriminalvården m.m. hänvisas till detta betänkande.

Utskottet, som ställde sig bakom sina tidigare uttalanden i frågan, var av samma uppfattning som motionärerna vad gäller betydelsen av att kraftfulla insatser görs för att förhindra att droger förs in på anstalter och häkten och att de intagna missbrukar under anstaltsvistelsen. Så skedde också enligt utskottet, bl.a. inom ramen för den särskilda satsningen på narkotikabekämpning inom anstalterna. Av en redovisning från Kriminalvårdsstyrelsen till regeringen rörande insatserna mot narkotika på häkten och i anstalter framgick att det inom kriminalvården hade tagits ett helhetstag om problemet och att ett delvis nytt arbetssätt hade anammats. Utskottet var alltså av den uppfattningen att besöksrum med glasruta inte är förenligt med önskan att inte öka slutenheten i anstalterna. Andra åtgärder borde i första hand vidtas. Begäran om narkotikahundar inom kriminalvården fick anses åtminstone delvis tillgodosedd genom de verksamma hundarna. Utskottet tillade att det hela tiden handlar om en lämplig avvägning av olika samtidiga kontrollinsatser. En ensidig satsning på t.ex. narkotikahundar var inte något som utskottet ville förorda. Med hänvisning till det anförda föreslog utskottet att riksdagen skall avslå de i budgetbetänkandet framställda motionsyrkandena.

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag, och utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju2 och Ju3 i nu behandlade delar.

Reservationer

1. Inpasseringskontroll på alla anstalter, punkt 1 (m, fp)

av Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad som anförts i reservationen om inpasseringskontroll på alla anstalter. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju3 yrkande 4.

Ställningstagande

Problem med droger förekommer vid såväl slutna som öppna anstalter. Vidare kan det även i öppna anstalter förekomma att otillåtna föremål förs in och orsakar problem med säkerheten. Utgångspunkten bör därför vara att det skall vara möjligt att besluta om allmän inpasseringskontroll på alla anstalter, även öppna sådana.

2. Tidsbegränsning, punkt 4 (m, fp)

av Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till dels lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt såvitt avser 29 a § andra stycket, dels lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. såvitt avser 11 a § andra stycket. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju3 yrkande 3 och avslår proposition 2003/04:3 i denna del.

Ställningstagande

Att låta ett beslut om allmän inpasseringskontroll avse endast tre månader riskerar att leda till ständigt återkommande ansökningar. Behovet av att trygga säkerheten på anstalter är mer eller mindre konstant. En bättre ordning är att ett beslut om allmän inpasseringskontroll gäller tills vidare och att återkommande utvärderingar av beslutet görs. Regeringens förslag i denna del bör avslås.

3. Andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Peter Althin (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju2 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:Ju3 yrkande 2.

Ställningstagande

Det behövs resurser och ökade möjligheter att på ett effektivt sätt kontrollera att kraven på drogfrihet hos de intagna efterlevs. Urinprovtagning och andra kontrollåtgärder, t.ex. nya tekniska hjälpmedel, bör användas i större utsträckning än i dag vid misstanke om missbruk.

Åtgärder för att stoppa införseln av narkotika på anstalter och häkten måste också vidtas. Införandet av möjligheterna till allmän inpasseringskontroll är bra men inte tillräckligt. En översyn bör göras av reglerna för permission och besök vid fängelserna samt hur dessa regler tillämpas. Narkotikahundar bör också användas i större omfattning än vad som sker i dag.

Vi delar den syn på hanteringen av narkotikafrågan inom kriminalvården som kommer till uttryck i här aktuella motioner. Regeringen bör se till att ytterligare förstärka arbetet mot narkotika inom kriminalvården i enlighet med vad vi anför.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju2 och Ju3 i nu behandlade delar.

4. Besöksrum med glasruta, punkt 7 (m, fp, kd)

av Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Peter Althin (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om besöksrum med s.k. glasruta. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju2 yrkande 1 och 2003/04:Ju3 yrkande 1.

Ställningstagande

En stor del av den narkotika som kommer in på anstalterna förs in av anhöriga till de intagna i samband med besök. Genom att inrätta besöksrum i vilka den intagne och besökaren hålls åtskilda, t.ex. med en glasruta mellan dem, kan en del av denna införsel stoppas. Härigenom möjliggörs också besök i de fall det annars, på grund av dokumenterat missbruk, inte vore möjligt.

Regeringen bör låta utreda möjligheterna och förutsättningarna att inrätta sådana besöksrum på ett antal anstalter. Det anförda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju2 och Ju3 i nu behandlade delar.

Särskilt yttrande

Besöksrum med glastruta, punkt 7 (c)

Johan Linander (c) anför:

Jag delar majoritetens uppfattning att det generellt sett inte bör tillgripas någon ökad slutenhet på anstalterna och att öppenhet och en under omständigheterna naturlig kontakt med anhöriga är av avgörande betydelse för att minska de skadliga följderna av frihetsberövandet och för att främja den intagnes återanpassning i samhället. Samtidigt måste kraftfulla åtgärder vidtas för att förhindra att narkotika förs in på våra fängelser.

Även om jag motsätter mig en mer generell användning av besöksrum där den intagne och besökaren är åtskilda, t.ex. med en glastruta, är jag beredd att ställa mig bakom en begränsad försöksverksamhet med sådana besöksrum. Försöksverksamheten bör dock endast bedrivas på anstalter med stora problem med narkotika och endast omfatta sådana intagna som annars inte skulle kunna tillåtas att ta emot besök eller som endast skulle kunna medges övervakade besök.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:3 Allmän inpasseringskontroll i vissa kriminalvårdsanstalter och häkten:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
2. lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

Följdmotioner

2003/04:Ju2 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av besöksrum där den intagne och besökaren skiljs åt med en glasruta.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frekventa drogtestar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad användning av narkotikahundar inom kriminalvården.

2003/04:Ju3 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

1. Riksdagen begär att regeringen utreder möjligheterna till och förutsättningarna för att inrätta besöksrum med glasruta på ett antal anstalter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att använda ny teknik och fler narkotikahundar i sökandet efter narkotika på anstalter och häkten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den föreslagna lagen inte skall begränsa tillståndsgivningen till tre månader utan att tillståndstiden i stället bestäms tills vidare med återkommande utvärderingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utgångspunkten i den föreslagna lagen bör vara att möjligheten till en allmän inpasseringskontroll skall finnas på alla anstalter.

2003/04:Ju4 av Peter Althin och Yvonne Andersson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om undantag från kravet på inpasseringskontroll.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt¹

dels att 31, 52 c och 59 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 29 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 a §

Om det är nödvändigt för att upprätthålla säkerheten vid en viss sluten anstalt får Kriminalvårdsstyrelsen besluta att samtliga personer som passerar in i anstalten skall kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med allmän inpasseringskontroll skall vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

Beslut om allmän inpasseringskontroll får avse högst tre månader i taget.

Kriminalvårdsstyrelsen får i enskilda fall medge undantag från allmän inpasseringskontroll, om det finns särskilda skäl för det.

31 §²

Regeringen får beträffande en viss intagen besluta om avvikelse från bestämmelserna i 25–30 §§, om det är påkallat med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att den intagne under verkställigheten i anstalt medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Regeringen får beträffande en viss intagen besluta om avvikelse från bestämmelserna i 25–29 och 30 §§, om det är påkallat med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att den intagne under verkställigheten i anstalt medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

¹ Lagen omtryckt 1990:1011.

² Senaste lydelse 2003:159.

52 c §³

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning får inte göras mer ingående än vad ändamålet med åtgärden kräver. All den hänsyn som omständigheterna medger skall iakttas. Om möjligt skall ett vittne närvara.

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevittnas av annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. *Kroppsvsitation som avses i 52 a § tredje stycket och kroppsbesiktning som enbart innebär att föremål som en kvinna bär med sig undersöks samt kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov eller alkoholutandningsprov tas får dock verkställas och bevittnas av en man.*

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevittnas av annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. *Följande åtgärder får emellertid verkställas och bevittnas av en man, nämligen,*

- 1. kroppsvisitation som avses i 52 a § tredje stycket,*
- 2. kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en person bär med sig undersöks,*
- 3. kroppsvisitation som sker med metalldetektor eller liknande teknisk anordning, och*
- 4. kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov eller alkoholutandningsprov tas.*

Ett otillåtet föremål, som anträffas vid kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, skall omhändertas och förvaras för den intagnes räkning, såvitt inte annat är föreskrivet.

59 §⁴

Kriminalvårdsstyrelsens beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut i fråga om vistelse eller verkställighet utanför anstalt för en intagen för vilken regeringen har meddelat förordnande enligt 31 § överklagas dock hos regeringen. Detsamma gäller andra beslut av styrelsen enligt denna lag än som nu har angetts.

Kriminalvårdsstyrelsens beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut i fråga om vistelse eller verkställighet utanför anstalt för en intagen för vilken regeringen har meddelat förordnande enligt 31 § överklagas dock hos regeringen. Detsamma gäller andra beslut av styrelsen enligt denna lag än som nu har angetts. *Beslut i en fråga som avses i 29 a § första stycket får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av beslut som avses i 49 § första meningen finns bestämmelser i 38 kap. brottsbalken.

³ Senaste lydelse 1995:492.

⁴ Senaste lydelse 2001:510.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2004.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

dels att 2 b, 16 och 19 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 11 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 b §¹

Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning får inte göras mer ingående än vad ändamålet med åtgärden kräver. All den hänsyn som omständigheterna medger skall iakttas. Om möjligt skall ett vittne närvara. En häktad får hållas avskild från andra häktade, om det är nödvändigt för att verkställa ett beslut om kroppsbesiktning.

Annan kroppsvisitation än som avses i 2 § tredje stycket eller kroppsbesiktning får, när åtgärden gäller en kvinna, inte verkställas eller bevittnas av någon annan än en kvinna, en läkare eller en legitimerad sjuksköterska.

Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevittnas av annan än en kvinna, en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Följande åtgärder får emellertid verkställas och bevittnas av en man, nämligen,

1. kroppsvisitation som avses i

2 § tredje stycket, och

2. kroppsvisitation som sker med metalldetektor eller liknande teknisk anordning.

Föremål som anträffas vid kroppsvisitation eller kroppsbesiktning och som den häktade enligt vad som följer av denna lag inte får inneha, skall tas om hand och förvaras för den häktades räkning, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Injektionssprutor och kanyler som kan användas för insprutning i människokroppen, och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmed narkotika, och som påträffas hos den som är häktad, får tas om hand och förstöras.

11 a §

Om det är nödvändigt för att upprätthålla säkerheten vid ett visst häkte får Kriminalvårdsstyrelsen besluta att samtliga personer som passerar in i häktet skall kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med allmän inpasseringskontroll skall

¹ Senaste lydelse 1998:602.

vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

Beslut om allmän inpasseringskontroll får avse högst tre månader i taget.

Kriminalvårdsstyrelsen får i enskilda fall medge undantag från allmän inpasseringskontroll, om det finns särskilda skäl för det.

16 §²

Beträffande den som är häktad på grund av misstanke om brott är det undersökningsledaren eller åklagaren som skall

1. avgöra om eller i vad mån det finns hinder för gemensam förvaring eller vistelse enligt 3 § första stycket eller för medgivande enligt 9–13 §§ på grund av att åtgärden kan medföra fara för att bevis undanröjs eller utredning om brott på annat sätt försvåras,

2. avgöra fråga om inskränkningar enligt 6 § tredje stycket.

Ett beslut enligt första stycket som innebär inskränkningar i den häktades kontakter med omvärlden (restriktioner) får meddelas endast om den häktade får underkastas restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken.

Beslut som avses i andra stycket skall omprövas så ofta det finns anledning till det.

19 §³

Kriminalvårdsstyrelsens beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av styrelsen enligt denna lag överklagas hos regeringen.

Kriminalvårdsstyrelsens beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av styrelsen enligt denna lag överklagas hos regeringen. *Beslut i en fråga som avses i 11 a § första stycket får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2004.

² Senaste lydelse 1998:602.

³ Senaste lydelse 1998:602.